

Barne- og familiedepartementet

Deres referanse: 19/2804

Vår referanse: 2019/313

Levert elektronisk på regjeringen.no

Dato: 28.10.2019

Høring – politiattest for personer som er i kontakt med mindreårige

Vi viser til høringsbrev av 15. juli 2019, hvor departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest, eller foreta endringer i eksisterende hjemler for personer som er i kontakt med mindreårige.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) er et uavhengig offentlig organ som har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.¹ NIM skal blant annet gi råd til Stortinget, regjeringen og andre offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene. Innspill i relevante høringsprosesser er en sentral del av vårt mandat. NIMs rolle vil primært være å foreta en vurdering av hvordan de foreslåtte lovendringene forholder seg til Norges menneskerettslige forpliktelser. Det er i utgangspunktet ikke NIMs oppgave å uttale seg om hensiktsmessigheten av forslagene eller prioriteringen av virkemidler for å oppfylle menneskerettslige forpliktelser.

Det er nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe, som har gjennomgått regelverket og vurdert om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest, og om det er behov for endringer i allerede eksisterende hjemler. Arbeidsgruppen har lagt frem forslag til endringer. I tillegg har Helse- og omsorgsdepartementet på vegne av KS fremlagt et forslag om å kreve politiattest for husstandsmedlemmer til avlastere etter helse og omsorgstjenesteloven. Formålet med gjennomgangen av regelverket og de foreslåtte endringene er å forebygge overgrep mot mindreårige.

NIM viser til at FNs barnekomité i sine avsluttende merknader til Norges femte og sjette rapportering anbefalte norske myndigheter å intensivere innsatsen med å forebygge seksuelt misbruk og utnyttelse av barn.² En identifisering av behovet for å kreve politiattest på flere områder hvor personer er i kontakt med barn, kan være ett virkemiddel for å forebygge misbruk av barn, slik barnekomiteen anbefaler.

¹ Lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter § 1.

² CRC/C/NOR/CO/5-6, punkt 18 hvor det fremgår: "The Committee recommends that the State party increase its efforts to prevent the sexual abuse and exploitation of children [...]".

Norske myndigheter har etter Grunnloven §§ 93 og 104 jf. § 92, Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 3 jf. artikkel 1 og FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) artikkel 34 en positiv plikt til å sikre at barn ikke utsettes for vold og overgrep. På den andre siden følger det både av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 at enhver har rett til respekt for sitt privatliv. Retten til privatliv etter disse bestemmelsene er ikke absolutt.³ Staten kan gjøre inngrep i rettigheten dersom inngrepet har hjemmel i lov, forfølger et legitimt formål og er nødvendig i et demokratisk samfunn.

Plikt til å fremlegge politiattest vil innebære et inngrep i privatlivet. Ved en eventuell innføring av nye hjemler for å kreve politiattest, må departementet derfor vurdere hvorvidt inngrepskriteriene i EMK artikkel 8 nr. 2 er oppfylt for hver av de nye hjemlene. NIM minner i denne forbindelse om at «dersom tiltaket berører prinsipielle spørsmål, skal utredningen drøfte disse på en balansert, systematisk og helhetlig måte», jf. utredningsinstruksen § 2-2. Dette innebærer at menneskerettslige spørsmål skal gis en begrunnet vurdering i lys av relevante rettskilder.

Ut over dette har NIM ingen merknader til om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest, eller foreta endringer i eksisterende hjemler.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen
fung. direktør

Anniken Barstad Waaler
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

³ EMK artikkel 8 nr. 2. Grunnloven § 102 har ikke en tilsvarende inngrepshjemmel, men Høyesterett har i Rt. 2015 s. 93 avsnitt 57 uttalt at Grunnloven § 102 skal tolkes i lys av sine internasjonale forbilder, herunder EMK artikkel 8. I avsnitt 60 legger Høyesterett videre til grunn at det også er tillatt å gripe inn i de beskyttede rettighetene i Grunnloven § 102, og uttaler «[i] tråd med de folkerettslige bestemmelsene som var mønster for denne delen av § 102, vil det være tillatt å gripe inn i rettighetene etter første ledd første punktum dersom tiltaket har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig, jf. Rt-2014-1105 avsnitt 28. Forholdsmessighetsvurderingen må ha for øye balansen mellom de beskyttede individuelle interessene på den ene siden og de legitime samfunnsbehovene som begrunner tiltaket på den andre.»